

Legiony Polskie we Włoszech

- [Wprowadzenie](#)
- [Przeczytaj](#)
- [Schemat](#)
- [Film + Sprawdź się](#)
- [Dla nauczyciela](#)

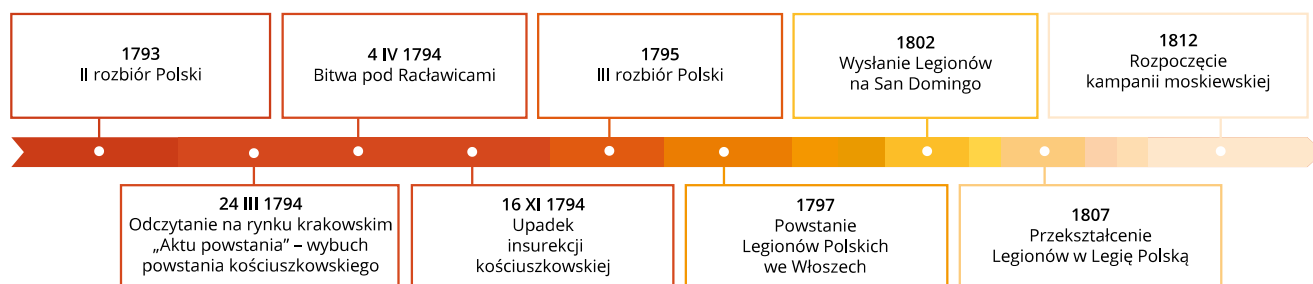
Bibliografia:

- Źródło: *Wybór tekstów źródłowych z historii Polski w latach 1795-1864*, oprac. S. Kieniewicz, T. Mencil, Wł. Tostocki, Warszawa 1956, s. 88-89.
- Źródło: R. Bielecki, A. Tyszka, *Dał nam Przykład Bonaparte. Wspomnienia i relacje żołnierzy polskich 1796-1815*, t. 1, Kraków 1984, s. 44-45.

Źródło: Januarius Suchodolski, *Bitwa na San Domingo*, 1845, olej na płótnie, Muzeum Wojska Polskiego w Warszawie, Wikimedia Commons, domena publiczna.

Po upadku insurekcji kościuszkowskiej spraw polskich w Paryżu broniły dwa skłócone ze sobą ośrodki polityczne. Deputacja skupiała radykałów, dążących do wywołania nowego powstania i budowy Rzeczypospolitej o ustroju republikańskim. Przeciwstawiała się im Agencja, kontynuująca misję poselstwa insurekcyjnego we Francji i uważająca się za rodzaj emigracyjnego rządu. Na jej czele stali Franciszek Barss i Józef Wybicki. Nie chcieli oni prowokować wystąpień zbrojnych w kraju, liczyli za to na utworzenie oddziałów polskich u boku Francji.

Źródło: Contentplus.sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

Twoje cele

- Wyjaśnisz przyczyny powołania do życia Legionów Polskich we Włoszech.

- Przeanalizujesz udział polskich legionistów w kampaniach napoleońskich.
- Opisziesz mundury legionistów.

Przeczytaj

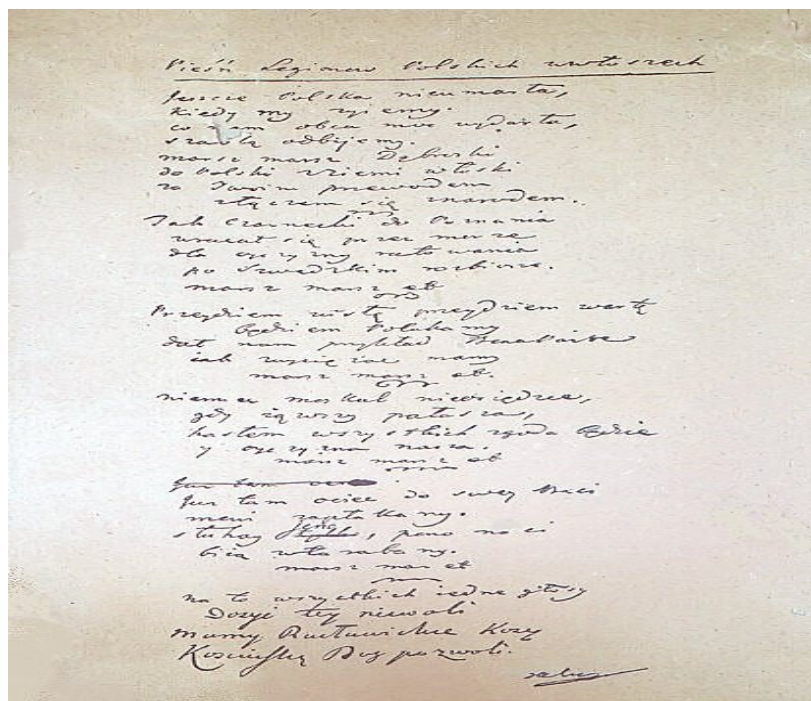
Legiony Polskie

Francuski [dyrektoriat](#), dążący w tym czasie do zawarcia pokoju z I [koalicją](#) antynapoleońską, zdecydował się na rozwiązanie kompromisowe. Związany z Agencją generał Jan Henryk Dąbrowski został wysłany do Włoch, gdzie na początku 1797 r. Napoleon Bonaparte pomógł mu zawrzeć umowę z Republiką Lombardzką. Na jej podstawie utworzono Legiony Polskie jako część lombardzkich sił zbrojnych pod komendą polskich oficerów. Dla powstającego wojska Józef Wybicki napisał *Pieśń Legionów Polskich we Włoszech*, która w XX w. stała się polskim hymnem narodowym. Do legionów wstępowali ochotniczo Polacy wcieleni do armii austriackiej, którzy w czasie wojny w Italii [zdezercerowali](#) lub zostali pojęmani przez Francuzów. W 1798 r. żołnierze polscy uczestniczyli w bitwach z Austriakami i Rosjanami, ponosząc duże straty, a po upadku twierdzy w lombardzkiej Mantui wielu trafiło do austriackiej niewoli.

Generał Jan Henryk Dąbrowski na czele Legionów, obraz Juliusza Kossaka. Podstawowym kolorem munduru legionistów był granatowy, kurtki miały karmazynowe wyłogi, noszono czapki rogatywki z przypiętymi kokardami francuskimi. Oficerowie na prawym ramieniu też mieli przyszyte tasiemki z napisem: *Ludzie wolni są braćmi*. Do jakich idei nawiązywało to hasło?

Źródło: domena publiczna.

Faksymile rękopisu *Mazurka Dąbrowskiego* Józefa Wybickiego. W oryginale zwrotka, którą obecnie śpiewamy jako drugą (o przejściu Wisły i Warty), znajdowała się dalej, dopiero po zwrotce o ratowaniu ojczyzny przez Stefana Czarnieckiego. W jaki sposób Wybicki upamiętnił zasługi generała Dąbrowskiego? Źródło: domena publiczna.

Tak potyczkę polskich legionistów ze zbuntowanymi murzyńskimi niewolnikami na San Domingo wyobrażał sobie Suchodolski kilkadziesiąt lat później. Zastanów się, jak Polacy, którzy dążyli do odzyskania niepodległości, mogli postrzegać misję wojskową Legionów na San Domingo. Źródło: January Suchodolski, *Bitwa na San Domingo*, 1845, olej na płótnie, Muzeum Wojska Polskiego w Warszawie, Wikimedia Commons, domena publiczna.

Legiony odtworzono w Niderlandach pod komendą generała Karola Kniaziewiczza. Wzięły one udział w kampanii przeciw Austrii w 1800 r., dlatego nazwano je Legią Naddunajską. Rok później, po zawarciu pokoju francusko-austriackiego w Lunéville, wojsko przeniesiono do Włoch. Kiedy w 1802 r. Francuzi podpisali też pokój z Anglią, część legionistów skierowano na San Domingo (dziś Haiti), by przywracać tam francuską zwierzchność kolonialną. Większość z ponad 5 tys. żołnierzy polskich padła ofiarą warunków klimatycznych i chorób lub poległa w walkach z buntownikami. Niektórzy pozostali na wyspie, wiążąc się z miejscową ludnością, a ich potomkowie do dziś noszą polskie nazwiska.

Z nieudanej zamorskiej wyprawy wróciło kilkuset legionistów i w kampanii 1805 r.

znów walczyli oni z Austriakami na froncie włoskim. Dwa lata później większość żołnierzy i dowódców Legionów zasiliła szeregi armii nowo utworzonego **Księstwa Warszawskiego**.

Film dostępny pod adresem <https://zpe.gov.pl/a/D7fHPT2i2>

Film opowiadający o powstaniu Legionów Polskich we Włoszech oraz o ich walce.

Polecenie 1

Rozstrzygnij, czy oddziały polskie były traktowane jak równoprawny sojusznik Francji w okresie swojego istnienia. Uzasadnij swoją odpowiedź wykorzystując informacje zawarte w materiale filmowym.

Wojsko polskie u boku Francuzów

Armia Księstwa Warszawskiego liczyła 54 tys. żołnierzy, w tym 24 tys. stanowiła Gwardia Narodowa, pełniąca funkcję obrony terytorialnej i rezerwy dla sił liniowych. Państwo musiało też zapewnić utrzymanie stacjonującym w Księstwie 30 tys. żołnierzy francuskich. Z powodu zniszczeń wojennych i negatywnych konsekwencji blokady kontynentalnej kraj borykał się jednak z kłopotami gospodarczymi. Napoleon nie zgodził się na redukcję armii polskiej, lecz w 1808 r. wziął na **zob** francuski 8 tys. żołnierzy, z których utworzono dwie Legie – Nadwiślańską i Warszawską – i skierowano je do walk w Hiszpanii. W skład przybocznej gwardii cesarza wszedł wydzielony pułk lekkiej jazdy, z francuska zwanej szwoleżerami. Jeszcze w tym samym roku wstąpił się on szarżą przeciw hiszpańskiej artylerii na przełęczy Samosierra (Somosierra), w której ranny został dowódca szwoleżerów, podpułkownik Jan Kozietański.

Na wyprawę moskiewską w 1812 r. Księstwo wystawiło 98 tys. żołnierzy, których

Generał Wincenty Krasiński pod Samosierrą. Epizod z wojen hiszpańskich, obraz pędzla Horacego Verneta, 1808 r., olej na płótnie. Obraz powstał w 1816 r. na zamówienie tytułowego bohatera (dosiada on konia siwej maści). W rzeczywistości ojciec romantycznego poety Zygmunta Krasińskiego, chociaż był dowódcą szwoleżerów gwardii napoleońskiej, nie brał udziału w bitwie, a towarzyszący mu na płótnie Jan Kozietański z powodu odniesionych ran nie mógłby objeżdżać poboju. Mimo pielęgnowania swej napoleońskiej legendy Wincenty Krasiński stał się symbolem współpracy z Rosjanami, zwłaszcza po wystąpieniu przeciwko powstańcom w listopadzie 1830 r.

Źródło: Maciej Szczepańczyk, Horace Vernet, licencja: CC BY 3.0.

w większości przydzielono do poszczególnych korpusów francuskich,

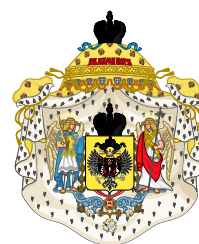

Śmierć księcia Józefa Poniatowskiego w bitwie pod Lipskiem, obraz prawdopodobnie pędzla Januarego Suchodolskiego, wzorowany na przedstawieniu Horacego Verneta, przed 1830 rokiem. Śmierć księcia Józefa Poniatowskiego, który uosabiał legendę napoleońską, sam zaś był otoczony mitem ostatniego wielkiego rycerza dawnej Rzeczypospolitej, przedstawiana i powielana w setkach wariantów, była jednym z najpopularniejszych tematów patriotycznego malarstwa w XIX w. Wyjaśnij, w jaki sposób zginął książę i jaki był cel mitologizowania jego postaci.
Źródło: January Suchodolski, przed 1830 r., domena publiczna.

pozyskania Polaków, przebywający w Dreźnie rząd wywierał naciski na J. Poniatowskiego, by wraz ze swym korpusem nie wspierał już Francuzów. Trasa odwrotu księcia – na południe, nie zaś prosto na zachód – wskazuje, że zwlekał on z decyzją, licząc na propozycje ze strony Aleksandra I, któremu jednak bardziej zależało na sojuszu z Prusami i Austrią. J. Poniatowski dokonał więc ostatecznego wyboru i dołączył do sił francuskich, za co w przeddzień bitwy narodów pod Lipskiem został nagrodzony awansem na marszałka Francji. Książę poległ, tonąc w nurtach Elstery w ostatnim dniu batalii. W całej kampanii jesiennej 1813 r. zginęła połowa z biorących w niej udział 21 tys. żołnierzy polskich. Po rychłej klęsce i pojmaniu cesarza Francuzów wojsko było

a jedynie V korpus księcia Józefa Poniatowskiego w całości składał się z Polaków. W szturmie Smoleńska poniósł on znaczne straty, a jego dowódca, podobnie jak wielu innych, przekonywał cesarza, by zamiast na Moskwę, skierować się na południe w celu wywołania tam antyrosyjskiego powstania. W bitwie pod Borodino siły polskie rozbiły lewe skrzydło przeciwnika i zmusiły Rosjan do opuszczenia pola bitwy. Raniony Józef Poniatowski przekazał dowództwo generałowi Józefowi Zajączkowi. Piękną kartę zapisali Polacy także w walce o przeprawę przez Berezynę pod Borysowem, w trakcie której rany odnieśli dowódcy: Jan Henryk Dąbrowski, Karol Otto Kniaziewicz i Józef Zajączek.

Z wyprawy moskiewskiej powróciły zaledwie resztki sił polskich, a wobec zajęcia Księstwa Warszawskiego przez Rosjan i podjętych przez nich prób

Herb Królestwa Polskiego.

Źródło: Oren neu dag, Sodacan, wikipedia.org, licencja: CC BY-SA 3.0.

Flaga Królestwa Polskiego.

Źródło: wikipedia.org, domena publiczna.

Księstwa Warszawskiego powróciło do nowo utworzonego [Królestwa Polskiego](#).

Słownik

dezercja

(łac. *desertio*) ucieczka z wojska

dyrektoriat

tu: rząd Republiki Francuskiej w latach 1795–1799

insurekcja

(łac. *insurrectio*) zbrojne wystąpienie, powstanie

koalicja

(łac. *coalitio* - zgromadzenie, związek) przymierze, sojusz państw lub partii politycznych zawarty w celu prowadzenia wspólnej polityki; I koalicja antyfrancuska (1792–1797) została zawiązana przez europejskie mocarstwa w celu obalenia rewolucyjnej Republiki Francuskiej, w jej skład wchodziły Austria, Prusy, Anglia, Hiszpania i Holandia

Księstwo Warszawskie

utworzone w 1807 r. na mocy traktatu w Tylży przez Napoleona I państwo polskie; formalnie niepodległe, ale pozostające w sojuszu z Francją, związane unią personalną z Królestwem Saksonii; podzielone w 1815 r. na kongresie wiedeńskim na cztery części

Królestwo Polskie

utworzone w 1815 r. decyzją kongresu wiedeńskiego z ziem Księstwa Warszawskiego i połączone unią personalną z Rosją; w 1830 r. po powstaniu listopadowym Królestwo utraciło odrębność i zostało integralną częścią Imperium Rosyjskiego

republikanizm

uznanie republiki za najlepszą formę rządów

żołd

wynagrodzenie żołnierzy najemnych, odbywających służbę

Słowa kluczowe

Napoleon Bonaparte, Legiony Polskie we Włoszech, Mazurek Dąbrowskiego, Jan Henryk Dąbrowski, epoka napoleońska

Bibliografia

S. Askenazy, *Napoleon a Polska*, Warszawa 1994.

M. Kukiel, *Dzieje oręża polskiego w epoce napoleońskiej 1795–1815*, Poznań 1996.

A. Nieuważny, *My z Napoleonem*, Wrocław 1999.

R. Bielecki, A. Tyszka, *Dał nam Przykład Bonaparte. Wspomnienia i relacje żołnierzy polskich 1796– 1815*, tom 1, Kraków 1984.

Teksty źródłowe do nauki historii w szkole, nr 26: *Legiony Dąbrowskiego. Europa w dobie wojen napoleońskich*, opracował Juliusz Willaume, Warszawa 1960.

Schemat

Polecenie 1

Zapoznaj się z poniższym schematem interaktywnym, a następnie wykonaj polecenia.

Generał Jan Henryk Dąbrowski na czele Legionów

Źródło: Juliusz Kossak, domena publiczna.

Polecenie 2

Oceń decyzję o utworzeniu Legionów Polskich we Włoszech z punktu widzenia polskich żołnierzy oraz Napoleona i Francuzów.

Twoja odpowiedź

Polecenie 3

Wyjaśnij, w jaki sposób organizatorzy i dowództwo Legionów Polskich we Włoszech starało się zapobiec ich przekształceniu w formację najemników.

Twoja odpowiedź

Film + Sprawdź się

Polecenie 1

Zapoznaj się z filmami i wykonaj kolejne polecenia.

Film dostępny pod adresem <https://zpe.gov.pl/a/DHSgGzMDv>

Film na temat Legionów Polskich we Włoszech.

Polecenie 2

Opisz środowisko emigrantów polskich we Francji, którzy znaleźli się tam po klęsce insurekcji kościuszkowskiej.

Twoja odpowiedź

Polecenie 3

Podaj genezę powstania Legionów Polskich w służbie Republiki Lombardzkiej.

Twoja odpowiedź

Film dostępny pod adresem <https://zpe.gov.pl/a/DHSgGzMDv>

Film na temat Legionów Polskich we Włoszech.

Polecenie 4

Wyjaśnij, co stało się z Legionami Polskimi po zawarciu pokoju w Luneville w 1801 roku.

Twoja odpowiedź

Polecenie 5

Omów wpływ Legionów Polskich na dalszą działalność niepodległościową Polaków.

Twoja odpowiedź

Ćwiczenie 1

Zapoznaj się z ilustracją i wykonaj polecenie.

Bitwa na San Domingo.

Źródło: January Suchodolski, Wikimedia Commons, domena publiczna.

Do walki z kim zostali wysłani polscy legioniści na przedstawionym obrazie?

- ☐ Z siłami mamelucko-tureckimi w bitwie pod piramidami w czasie wyprawy armii francuskiej do Egiptu.
- ☐ Ze zbuntowanymi murzyńskimi niewolnikami walczącymi z francuską dominacją i rządami kolonialnymi.
- ☐ Z wojskami Królestwa Neapolu w 1798 roku.
- ☐ Z hiszpańskimi powstańcami walczącymi z wojskami francuskimi Józefa Bonapartego.

Zapoznaj się z fragmentem i wykonaj polecenie.

“ *Wybór tekstów źródłowych z historii Polski w latach 1795-1864*

Werbunek do Legionów wg Pamiętnika Luxa-Wierzbickiego

Legiony z wojsk austriackich w niewole zabranych w różnych bitwach w Niemczech i we Włoszech składały się, w mniejszej ich daleko liczbie ze zbiegów. Jeńcy ci po kilka lat we Francji zamieszkiwali, zastępowali w robotach wiejskich spisowych do wojska wybranych. Przyzwyczajeni do ludzkiego z nimi postępowania i do wygod w ich kraju rodzinnym nieznanych, namawiani przez oficerów polskich wystanych do zbierania nowozaciężnych, chociaż przymuszani nie byli, (...) chętnie przyjmowali służbę, robiąc ofiarę z pomyślnego dla nich we Francji pobytu. Gdy przyrzeczenia te nie ziszczały się tak prędko, jak się spodziewali, i gdy z odwykłych trudów wojennych na nowe wystawionymi byli, niechęć do służby wojskowej w nich wzrastała tem mocniejsza, iż po kilka i kilnaście lat do ścisłej regularności niemieckiej przywykli narzecz nawet macierzyste z niemieckiem pomieszawszy nowe między niemi ukształcili się (...) Różnica przytem charakteru Mazurów [mieszkańców Mazowsza] od Rusinów z Galicji dawnej i pokolenia pod panowaniem austriackiem rozrodzone(go) mało albo żadnego wyobrażenia o bycie politycznym Polski mającego, wzbudzał(a) niejako niechęć ku oficerom, których nazywano z Warszawy przybyłych, to jest ich rozumieniem jakby cudzoziemców. Pomimo poświęcenia się, męstwa i roztropności w postępowaniu oficerów odzywał się duch przychylności do dawnej służby austriackiej. Nie tajno to było, iż oficerowie na niebezpieczeństwo w czasie bitew od swoich żołnierzy nie byli pewnymi, często słyszeć się dawały pogroźki korzystania z każdej sposobności przejścia napowrót w szeregi austriackie. Łatwo by to było

wykorzeńć tak szkodliwe pomysły w kilku głosach utworzone, lecz tu prawie powszechny dał się słyszeć lubo pokątny odgłos. Później, gdy wojsko austriackie wybierało z ostatniego zaboru Polski ludzi z Mazurów, tymi to legiony znacznie dokompletowane zostały. Świeży ten austriacki rekrut pojął lepiej sprawą kraju swego, sprzyjał oficerom, a nawet wielu między nimi znalazł, którzy z dziedzicznych majątków wybierani bywali, wraz z dawnymi panami a teraz oficerami i dowódcami dziecinne lata przepędzali.

Źródło: *Wybór tekstów źródłowych z historii Polski w latach 1795-1864*, oprac. S. Kieniewicz, T. Mencil, Wł. Tostocki, Warszawa 1956, s. 88-89.

Przeczytaj fragment Pamiętnika Luxa-Wierzbińskiego i przedstaw jego ocenę jakości rekrutów zgodnie z przyjętym przez niego podziałem na „Mazurów” i „Rusinów”, wyjaśniając przytoczone przez niego przyczyny zachodzących między nimi różnic.

Zapoznaj się z fragmentem i wykonaj polecenie.

((R. Bielecki, A. Tyszka

Dał nam Przykład Bonaparte. Wspomnienia i relacje żołnierzy polskich 1796-1815

Sytuacja legionistów po pokoju w Luneville wg relacji Karola Kniaziewicza.

Żołnierza polskiego dotąd łudziła nadzieja, że zwycięstwa Francuzów, w których miał część, inną dadzą postać północnej Europie, że los narodu niegdyś wolnego obojętnym dla Francji nie będzie, że ta wdzięczna będzie narodowi polskiemu, że ten nie mając bytu politycznego więcej ludźmi posiłkował niż te ludy, którym wolność nadała. Lecz niestety! Pokój w Luneville zawarty, którym traktujące mocarstwa wzajem dawne i nowe nabycia sobie zabezpieczyły, tę nadzieję zniszczył. Nadto widocznym to było, że wolność Francji, Holandii i Włoch, tak drogo krwią ludzką okupiona, długo utrzymać się nie może.

Źródło: R. Bielecki, A. Tyszka, *Dał nam Przykład Bonaparte. Wspomnienia i relacje żołnierzy polskich 1796-1815*, t. 1, Kraków 1984, s. 44-45.

Na podstawie tekstu źródłowego i wiedzy własnej wskaż zdania prawdziwe i fałszywe.

	Prawda	Fałsz
Jednym z bezpośrednich następstw pokoju wspomnianego w tekście było wystanie części polskich legionistów na wyspę San Domingo.	☐	☐
Pokój w Luneville definitywnie przekreślił polskie nadzieje na odbudowę polski w oparciu o Napoleona.	☐	☐
Po zawarciu pokoju w Luneville i rozwiązaniu Legionów Dąbrowskiego w ich miejsce została utworzona Legia Naddunajska.	☐	☐

Dla nauczyciela

Autor: Martyna Wojtowicz

Przedmiot: Historia

Temat: Legiony Polskie we Włoszech

Grupa docelowa:

Szkoła ponadpodstawowa, liceum ogólnokształcące, technikum

Podstawa programowa:

Zakres podstawowy

Treści nauczania – wymagania szczegółowe

Zakres podstawowy

XXIX. Epoka napoleońska. Uczeń:

3) przedstawia przykłady zaangażowania się Polaków po stronie Napoleona, z uwzględnieniem Legionów Polskich we Włoszech;

Zakres rozszerzony

Treści nauczania – wymagania szczegółowe

XXIX. Epoka napoleońska. Uczeń: spełnia wymagania określone dla zakresu podstawowego, a ponadto:

4) ocenia stosunek Napoleona do sprawy polskiej.

Kształtowane kompetencje kluczowe:

- kompetencje w zakresie rozumienia i tworzenia informacji;
- kompetencje cyfrowe;
- kompetencje osobiste, społeczne i w zakresie umiejętności uczenia się;
- kompetencje obywatelskie.

Cele operacyjne:

Uczeń:

- wyjaśnia przyczyny powołania do życia Legionów Polskich we Włoszech.
- analizuje udział polskich legionistów w kampaniach napoleońskich.
- ocenia stosunek Napoleona do sprawy polskiej i polskich wojsk.

Strategie nauczania:

- konstruktywizm;
- konektywizm;

- lekcja odwrócona.

Metody i techniki nauczania:

- rozmowa nauczająca z wykorzystaniem ćwiczeń interaktywnych;
- analiza materiału źródłowego (porównawcza);
- dyskusja.

Formy pracy:

- praca indywidualna;
- praca w parach;
- praca w grupach;
- praca całego zespołu klasowego.

Środki dydaktyczne:

- komputery z głośnikami, słuchawkami i dostępem do internetu;
- zasoby multimedialne zawarte w e-materiale;
- tablica interaktywna/tablica, pisak/kreda.

Przebieg lekcji

Przed lekcją:

Przygotowanie do zajęć. Nauczyciel loguje się na platformie i udostępnia uczniom e-materiał „Legiony Polskie we Włoszech”. Prosi uczestników zajęć o zapoznanie się z tekstem w sekcji „Przeczytaj” i multimedium w sekcji „Schemat” tak, aby podczas lekcji mogli w niej aktywnie uczestniczyć i wykonywać polecenia.

Faza wstępna:

1. Wyświetlenie przez nauczyciela tematu i celów zajęć oraz wspólne z uczniami ustalenie kryteriów sukcesu (np. w postaci pytań, na jakie chcą uzyskać odpowiedź w czasie lekcji).
2. Raport z przygotowań. Nauczyciel za pomocą dostępnego w panelu użytkownika raportu sprawdza przygotowanie uczniów do lekcji, m.in. kto zapoznał się z udostępnionym e-materiałem. Prowadzący zadaje uczniom pytanie o umiejscowienie tematu lekcji w czasie. Pyta: W jakim okresie się znajdujemy? Co ważnego działo się wcześniej? Uczniowie powinni wspomnieć o rewolucji francuskiej, a następnie dojściu Napoleona Bonapartego do władzy, a także o utracie przez Rzeczpospolitą niepodległości i idei walki o przywrócenie państwa polskiego.

Faza realizacyjna:

1. Praca z multimedium („Film + Sprawdź się”). Nauczyciel prosi, aby wybrany uczeń przeczytał polecenie nr 3 – „Podaj genezę powstania Legionów Polskich w służbie Republiki Lombardzkiej. Scharakteryzuj je”. Następnie prosi uczniów, aby podzielili się na 4-osobowe grupy i opracowali w nich odpowiedzi na podstawie odtworzonego filmu. Po ustalonym wcześniej czasie przedstawiciel wskazanej (lub zgłaszającej się na ochotnika) grupy prezentuje propozycję odpowiedzi, a pozostali uczniowie ustosunkowują się do niej. Nauczyciel w razie potrzeby uzupełnia ją.
2. W podobny sposób uczniowie pracują z drugim z filmów, tym razem skupiając się na poleceniu nr 4 (wyjaśniają, co stało się z Legionami Polskimi po zawarciu pokoju w Luneville w 1801 r.).
3. W kolejnym kroku uczniowie pracują w parach: na podstawie przeczytanego tekstu oraz informacji zawartych w schemacie i filmach układają pytania do quizu dla innych dwójek uczniowskich. Nauczyciel wraz z uczniami określa zasady rywalizacji i punktowania dobrych odpowiedzi (np. gra na czas lub na ilość poprawnych odpowiedzi).
4. Przeprowadzenie gry w klasie. Nauczyciel lub wybrany uczeń dba o prawidłowy przebieg quizu zgodnie z wcześniejszymi ustaleniami. Nauczyciel nagradza zwycięską parę, np. ocenami z aktywności.

Faza podsumowująca:

1. Jako podsumowanie lekcji „Legiony Polskie we Włoszech” nauczyciel może wykorzystać zdania do uzupełnienia, które uczniowie również zamieszczają w swoim portfolio: Przypomniałam/Przypomniałem sobie, że... Co było dla mnie łatwe... Czego się nauczyłam/nauczyłem... Co sprawiało mi trudność...
2. Nauczyciel omawia przebieg zajęć i pracę uczniów, wskazując jej mocne i słabe strony.

Praca domowa:

1. Wykonaj ćwiczenia nr 1, 2 i 3 z sekcji „Film + Sprawdź się”.

Materiały pomocnicze:

S. Askenazy, *Napoleon a Polska*, Warszawa 1994.

M. Kukiel, *Dzieje oręża polskiego w epoce napoleońskiej 1795–1815*, Poznań 1996.

A. Nieuważny, *My z Napoleonem*, Wrocław 1999.

R. Bielecki, A. Tyszka, *Dał nam Przykład Bonaparte. Wspomnienia i relacje żołnierzy polskich 1796– 1815*, tom 1, Kraków 1984.

Teksty źródłowe do nauki historii w szkole, nr 26: *Legiony Dąbrowskiego. Europa w dobie wojen napoleońskich*, opracował Juliusz Willaume, Warszawa 1960.

Wskazówki metodyczne:

Informacje z sekcji „Schemat” oraz filmów mogą być wykorzystane do przygotowania się do lekcji powtórkowej dotyczącej powstania Legionów Polskich we Włoszech i ich znaczenia.